XORIJIY TILLARNI O‘QITISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSION METODLARDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

Akbarova Asalxon Ilhomjon qizi
O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali,
Tillarni o‘qitish yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanishning ahamiyati hamda samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, interfaol ta’lim usullari, raqamli platformalar, multimedia vositalari va kommunikativ yondashuvlarning o‘quvchilar bilimini oshirishdagi o‘rni tahlil qilingan. Xorijiy tillarni o‘qitishda ta’lim jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etish, talabalarning mustaqil fikrlashi, og‘zaki va yozma nutq ko‘nikmalarini rivojlantirish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: xorijiy til, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion metodlar, interfaol ta’lim, raqamli texnologiyalar, kommunikativ yondashuv, multimedia, ta’lim samaradorligi.

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda xorijiy tillarni o‘rganish va o‘rgatish muhim ijtimoiy hamda ta’limiy ahamiyat kasb etmoqda. Xorijiy tillarni bilish yoshlarning xalqaro miqyosda bilim almashishi, zamonaviy axborot manbalaridan foydalanishi, ilm-fan va kasbiy faoliyatda yangi imkoniyatlarga ega bo‘lishiga xizmat qiladi. Shu sababli ta’lim tizimida xorijiy tillarni o‘qitish sifatini oshirish, dars jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. An’anaviy ta’lim usullarida ko‘proq o‘qituvchining tushuntirishi va talabalarning tayyor ma’lumotlarni o‘zlashtirishiga e’tibor qaratilgan bo‘lsa, zamonaviy ta’limda o‘quvchining faolligi, mustaqil fikrlashi va amaliy ko‘nikmalarini shakllantirish ustuvor hisoblanadi. Ayniqsa, xorijiy tillarni o‘qitishda faqat grammatik qoidalarni yodlash bilan cheklanib qolmasdan, tinglab tushunish, gapirish, o‘qish va yozish ko‘nikmalarini birgalikda rivojlantirish zarur.

Xorijiy tillarni o‘qitish metodikasi bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda kommunikativ yondashuv, interfaol metodlar va raqamli ta’lim vositalarining ahamiyati keng yoritilgan. Xususan, zamonaviy pedagogik qarashlarda ta’lim oluvchining shaxsiy imkoniyatlari, qiziqishlari va bilim darajasini hisobga olish samarali ta’limning muhim sharti sifatida qaraladi. Innovatsion metodlardan foydalanish o‘quv jarayonini yanada qiziqarli, tushunarli va samarali tashkil etish imkonini beradi. Jumladan, “Brainstorming” (aqliy hujum), “Cluster” (klaster), “Role-play” (rolli o‘yin), “Case study” (muammoli vaziyatlarni tahlil qilish) va loyiha asosida

o‘qitish metodlari talabalarning darsdagi faolligini oshiradi. Maqolada xorijiy tillarni o‘qitish jarayonidagi zamonaviy yondashuvlarni o‘rganishda tahlil, taqqoslash, umumlashtirish va pedagogik kuzatish metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar innovatsion texnologiyalarning ta’lim samaradorligiga ta’sirini aniqlash hamda ularning amaliy imkoniyatlarini yoritishga xizmat qiladi [1].

Xorijiy tillarni o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning eng muhim jihatlaridan biri ta’lim jarayonini talaba markazida tashkil etishdir. Bunday yondashuvda o‘qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki ta’lim jarayonini boshqaruvchi, yo‘naltiruvchi va rag‘batlantiruvchi vazifasini bajaradi. Talabalar esa mustaqil izlanish, fikr bildirish, savol berish va o‘z bilimlarini amaliy vaziyatlarda qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bugungi kunda xorijiy tillarni o‘rgatishda raqamli texnologiyalarning o‘rni tobora ortib bormoqda. Elektron darsliklar, videodarslar, interaktiv mashqlar, onlayn lug‘atlar va til o‘rganish platformalari ta’lim oluvchilarning mustaqil bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Masalan, ingliz tilini o‘rganishda Quizlet, Duolingo va Wordwall kabi platformalardan foydalanish yangi so‘zlarni o‘zlashtirish, grammatik bilimlarni mustahkamlash va mavzularni takrorlashda yordam beradi. Multimedia vositalari orqali audio va videomateriallardan foydalanish esa talabalarning talaffuzi, tinglab tushunish va nutqiy qobiliyatlarini rivojlantiradi . Kommunikativ yondashuv ham xorijiy tillarni o‘qitishda samarali metodlardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvning asosiy maqsadi talabalarni real hayotiy vaziyatlarda xorijiy tilda muloqot qilishga o‘rgatishdir. Dars davomida suhbatlar tashkil etish, savol-javob mashqlarini bajarish, rolli o‘yinlardan foydalanish va munozaralar o‘tkazish orqali talabalarning og‘zaki nutqi rivojlanadi. Natijada ular o‘z fikrlarini erkin ifodalash, suhbatdoshni tushunish va muloqot jarayonida faol ishtirok etish ko‘nikmalariga ega bo‘ladilar [2].

Loyiha asosida o‘qitish metodining ham samaradorligi yuqori. Bunda talabalar muayyan mavzu yuzasidan mustaqil yoki guruh bo‘lib izlanish olib boradilar, ma’lumot to‘playdilar va o‘z loyihalarini xorijiy tilda taqdim etadilar. Masalan, “My Future Profession”, “Environmental Protection” yoki “Modern Technology” kabi mavzularda loyihalar tayyorlash orqali til ko‘nikmalari bilan bir qatorda ijodkorlik, jamoada ishlash va taqdimot qilish qobiliyatlari ham rivojlanadi. Shuningdek, sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish xorijiy tillarni o‘qitishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda [3].

Sun’iy intellektga asoslangan vositalar yordamida matnlarni tahlil qilish, grammatik xatolarni aniqlash, yangi so‘zlarning ma’nosini o‘rganish va til bo‘yicha mashqlar bajarish mumkin. Biroq bunday vositalardan foydalanishda talabalarning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvini saqlab qolish muhimdir. Texnologiyalar o‘qituvchining o‘rnini to‘liq egallamasligi, balki ta’lim jarayonini qo‘llab-quvvatlovchi vosita sifatida xizmat qilishi lozim. Zamonaviy pedagogik

texnologiyalarning samaradorligi o‘qituvchining kasbiy mahorati, darsning to‘g‘ri tashkil etilishi va tanlangan metodlarning ta’lim maqsadlariga mosligiga ham bog‘liq. Har bir talabaning bilim darajasi va o‘zlashtirish tezligi turlicha bo‘lganligi sababli individual yondashuvdan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, innovatsion metodlarni an’anaviy ta’lim usullari bilan uyg‘unlashtirish ham ijobiy natijalarga erishish imkonini beradi [4].

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, xorijiy tillarni o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanish ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Interfaol metodlar, kommunikativ yondashuv, multimedia vositalari va raqamli platformalar talabalarning xorijiy tilga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi, mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda amaliy nutq ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Samarali natijalarga erishish uchun o‘qituvchi dars jarayonida zamonaviy texnologiyalarni maqsadga muvofiq tanlashi, talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olishi va ularni faol muloqotga jalb etishi zarur. Eng muhimi, xorijiy til ta’limida nazariy bilimlarni amaliy mashg‘ulotlar bilan uyg‘unlashtirish orqali raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan va xalqaro muloqotga tayyor mutaxassislarni shakllantirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son qarori. Xorijiy tillarni o‘rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to‘g‘risida.
2. Jalolov J.J. Chet til o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2012.
3. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2016.
4. Sayidahmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2013.
5. Hoshimov O‘., Yoqubov I. Ingliz tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent: Sharq, 2003.